

RYSZARD NOWICKI

ur. 1933; Lublin

Miejsce i czas wydarzeń	Lublin, II wojna światowa
Słowa kluczowe	represje hitlerowskie, więźniowie Majdanka, łapanki

Mam taką kliszę pamięci

Dochodziłem ulicą Pułaskiego do ulicy Mickiewicza i ta ulica doprowadzała mnie do szkoły. Co zapamiętałem? Z lat okupacji z chodzenia do szkoły? Ten straszliwy zapach palonych ciał w krematorium, bądź w dołach w obozie na Majdanku. To było dosyć blisko siebie położone, myśmy to odczuwali. No, komentarze w domu nie mogły być inne, tylko jednoznaczne, tak że myśmy sobie zdawali sprawę co się dzieje. Proszę zwrócić uwagę ile ja miałem lat. I słyszałem od rodziców - „Nie waż się tam iść przypadkiem”. Ja nie wiem co bezpośrednio po tym [obozie tam] było, natomiast potem tam formowano drugą armię też. Na tym terenie, nie wiem czy w tych samych barakach. No a potem zaczęto chronić ten obóz, chociaż niekoniecznie dobrze, przecież porozbierano część tych baraków. Jakies tam zniszczenia były.

Jak już mówimy o latach okupacji, wie Pan, nigdzie nie znalazłem wzmianki o tym, co myśmy widzieli, co ja widziałem. Bryczkę zaprzęzoną w więźniów, a na bryczce SS – manki z batami, które jeździły. Sprawiało to tym Niemkom ogromną przyjemność. Traktowały one tych biednych więźniów jak konie, no. One jeździły właśnie ulicą Mickiewicza, Bychawską, i po tych ulicach, położonych w dzielnicy Dziesiątej. To było niemożliwe [żeby więźniowie krzyczeli], oni byli bici batami i po prostu musieli ciągnąć tę bryczkę. Wie Pan, mam to w pamięci. No, mam taką kliszę pamięci, w której ten obraz pozostał.

Mało tego, że były łapanki, jeździły samochody z megafonami, z takimi głośnikami przez które ogłaszano, że wszyscy mają stawić się na placu. Jakimś tam placu przy ulicy Kunickiego. Po czym Niemcy chodzili po domach i sprawdzali czy wszyscy wyszli. I odbywała się taka selekcja – ten na prawo, ten do Niemiec, ten do więzienia, a tego trzeba puścić, bo jest potrzebny w pracy. Tak że to widziałem, tak.

Data i miejsce nagrania	2014-02-24, Olsztyn
Rozmawiał/a	Marek Nawratowicz
Transkrypcja	Kamil Mączka
Redakcja	Marek Nawratowicz
Prawa	Copyright © Ośrodek "Brama Grodzka - Teatr NN"